

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De eruditione christifidelium

Herolt, Johannes

Colonie, 27. X. 1496

De precepto quinto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30784

Sequinto

sius cupiens nos saluari q̄ damnari.
Et ideo matrem sue passioni interesse vo-
luit: vt per suam intercessionem Cui nō
est fas aliquid denegare) occasionez ha-
beat miserendi. **Q̄** aut̄ **M**aria sollici-
ta sit reconciliare peccatores: patet p̄ ra-
le exemplū ee **¶** **F**uit quidā peccator
volens ire ad peccanduz. ad altare bea-
te virginis stabat salutans eam angeli-
ca salutatione. **Q**uia modus eius erat
quandocunq; poterat altare vel imagi-
nem virginis salutauit. **Q**uod cuz face-
ret: vidit imaginem eiusdem virginis q̄
sup altare erat v̄iustificari cum puēo quez
tenebat. **V**iditq; sanguinem fluē d̄ pu-
ero in gremiū eius: sicut fluxerat de vul-
neribus christi in cruce. **Q**uod cum cer-
neret obstupefactus est dicens. **O** dñā
quis fecit hoc? **E**t beata p̄go respondit
Tuz ceteri peccatores qui amplius cru-
cifigitis me z filiū meum q̄ fecerant iu-
dei. **V**olebatq; p̄go sanguinez puēi ter-
gerez restringere: sed nō poterat **E**t pec-
cator ille conuersus ad imaginem dixit
O mater misericordie intercede p̄ me.
Et illa **V**os peccatores vocat; me ma-
trem misericordie qui non cessatis face-
re me matrem miserie z tristitie. **E**t ille
Non sic p̄issima domina loquere: s̄ me
memento aduocatam peccatoz te essez int̄-
cede pro me. **E**t mater ad filiū. **O** p̄ss/
sime fili amore mei miserere huic pecca-
tori. **E**t filius. **N**ō mater. **N**ec grauari
debes q̄ te non audio: quia ego rogauī
patrem meū p̄mo si possibile foret aliter
humanum genus saluari transferet a
me calicem passionis. **E**t noluit audire
me. **E**t mater. **O** fili memento q̄ te ma-
terno amore foui z alui vberibus z pec-
tore meo. z cōdona huic peccatori **E**t fi-
lius. **O** mater ex iusticia tibi ostendo q̄
exaudire te non teneor. **E**t mater. **N**ō
fm iusticiam causamur: sed ad misericor-
diam confugimus. **E**t ergo p̄pter tuaz
misericordiam miserere huic peccatori.
Et filius: rogauī ego secūdo p̄rem meū

vt si possibile foret alio modo gen^o hu-
manū saluari trāfferet a me calicē passi-
onis z nō audiuit me. **E**t mater. **O** fili
memento laborū quos sustinui tecum: z
dona mihi istū peccatozē. **E**t fili **O** ma-
ter noli grauari q̄ te nō exaudio: sed me-
mento q̄ tertio rogauī patrē meū vt trāf-
feret a me calicē passionis z nō exaudi-
uit me. **E**t pia mater deposuit filiū z vo-
luit p̄cidere ad pedes eius. **Q**uod cer-
nēs filius inq̄t ad eā. **Q**uid est mater
q̄d facere vis? **E**t illa. **T**am diū ad pe-
des tuos cū peccatozē iacebo quousq;
ventā ei cōcedas. **E**t filius. **A**bsit hoc
mater: sanctū est in lege diuina q̄ fili^o
debet honorare matrē. **E**t iusticia con-
cludit. q̄ ille legem debet implere qui le-
gem dedit. cum aut̄ ego sim filius tuus
et tu mater mea te honorare volo in isto
peccatozē: z sibi p̄pter te om̄ia peccata
indulgeo. z sic pax erit inter me z eum.
et in signum pacis osculet̄ vulnera mea
Et sic peccator osculando sanauit om̄i-
nia p̄i christi vulnera.

De quinto p̄cepto

Non occides **A** In q̄ pre-
cepto p̄hibetur homicidium
a quo peccato p̄mo debet; co-
hibere homines hoc q̄d ip̄m
est contra naturam: **D**ocuit em̄ natura
aialia q̄ deberēt diligere ea que s̄t eius/
dem speciei cum ip̄is. **U**nde **E**ccl̄. xiiij.
Omnē animal diligit suum simile **U**n-
mirum est quomodo homo vult occide-
re suū simile scz alium hominem. cū na-
tura doceat vnum lupū amare alium.
Sic similiter intelligendū est de homi-
ne q̄ naturaliter z ex instinctu nature de-
beret diligere alium hominē sibi similez
Un **A**restoteles octauo **E**t hicoz **O**m-
nis homo om̄i hominē naturaliter est
amicus. **E**rgo talis peccat cōtra natu-

Pam humanam ei inditam. Insuper peccat
 extra ratione humanam. Dicitur enim
 ratio hominum quod non deberet facere alij
 quod sibi odit fieri. vtz **T**hobie. iij.
Unde cum ipse homo super omnia naturaliter
 abhorret mortem. ideo ipse super omnia
 cauere debet ne mortem alij inferret **U**n
 pmator secundo de aia. **O**mnem natura
 le desiderat permanentiam et esse **S**ecundo
 deberet cohibere homines ab hoc peccato:
 quod peccatum huiusmodi est et diabolo
 assimilatur. **U**nde **J**ohis. viij. Ille
 homicida erat ab initio. Diabolus ab
 initio homicida fuit superfluous: et consequenter
Ade et **E**ue et totius humani generis.
Un **A**ugustinus. Diabolus est humani
 generis inimicus inuictor mortis.
B **T**ertio deberet cohibere. quia
 est vnum de quatuor peccatis que dicuntur
 ad dominum clamare. **E**t primum horum
 peccatorum est opprobrium puerorum innocen-
 tum. **U**nde **E**rodi secundo. **A**scen-
 dit vox filiorum israel ad dominum. **E**rgo
 summe cauendum est oculis: ne pupillos
 et orphanos et viduas innocenter oppri-
 mat vel eis aliquam iniuriam faciat. **S**ecun-
 dum est peccatum sodomitarum **U**n **S**en.
 xvij. **C**lamor sodomitarum et gomorreorum
 multiplicatus est. **T**ertio detentio
 mercedis mercenariorum. **U**nde **J**acobi
 ultimo. **E**cce merces operariorum vestrorum
 que fraudata est a vobis clamat. et
 clamor eius introiit in aures domini sa-
 baoth. **Q**uartum est homicidium proximi.
Unde **G**enesi quarto. dixit dominus ad
Cayn; **E**cce vox sanguinis fratris tui
Abel clamat ad me de terra. **S**icutia po-
 test deus dicere ad quemlibet homicidam
Ecce sanguis innocenter a te effusus cla-
 mat ad me de terra requirens vindictam
 super te. **I**tem patet ex hoc quod sit vnum
 de maximis peccatis occidere proximum
 et innocentem. quia dominus maledixit
 terre que aperuit os suum et recepit san-
 guinem **A**bel fratris **C**ayn. **S**i autem
 terra est maledicta a domino que sangui-

nem innocentem recepit: quid tunc de
 illo erit qui sanguinem innocentem effu-
 dit. **E**rgo merito dicitur occisoribus
 in iudicio extremo. **I**te maledicti in ignem
 eternum etc.

Quod homicidium sit duplex. **C**
Licendum autem quod homicidium
 est duplex. scilicet corporale et spi-
 rituale **C**orporale committitur
 manu vel facto. et hoc quatuor modis
Primo modo iusticia dicente. vt cum
 iudex reum iuste damnat. vel minister
 taliter damnatum occidit. **U**nde que-
 ritur. vtrum iudicio liceat occidere ma-
 lefactorem. **R**espondeo secundum sanctum **T**homa
 secundam secundam. q. lxxij. **S**icut
 pro salute totius corporis preaditur lau-
 dabiliter membrum putridum: sic ma-
 lefactor que est corruptiuus aliorum. lau-
 dabiliter occiditur vt commune bonum
 conseruetur. **S**i tamen hec occasio fieri
 a iudice vel ministro liuore vindicte vel
 delectatione fundendi sanguinem hu-
 manum: licet iste malefactor iuste occi-
 datur: nihilominus iudex vel minister
 mortaliter peccat. **S**imiliter si minister
 hoc facit pro aliquo questu quem exin-
 de se consequi speraret. **S**imiliter autem
 ambo scilicet iudex et minister peccant
 mortaliter si reum occidunt iuris ordi-
 ne non seruato: hoc est si occidunt senten-
 tialiter non condemnatum. **E**t hoc pro-
 batur. xxij. q. iij. paragrapho penul-
 timo. et. q. v. miles. et ca. cum minister.
Queritur vtrum liceat priuate perso-
 ne occidere malefactorem? **R**espondeo
 secundum sanctum **T**homa vbi supra. non
 licet. sed solum illi cui communitatis cu-
 ra commissa est. sicut principi vel domi-
 no terre habenti publicam auctoritatem
 non autem alicui priuato. **S**ecundo
 modo fit homicidium necessitate insti-
 gante **S**ed tunc distinguendum est hoc
 modo. quia aut illa necessitas bene po-
 test satis faciliter evitari. puta cum quis

De quinto

potest euadere insequētem se hostē. tūc reus est homicidij z tāq̄ p mortali peccato debet agere penitētiā. Aut ē necessitas ineuitabilis: puta si q̄s occidit insequētem se non ex odij fomite. sed ex dolore animi. quia aliter nō potuit periculū occasionis euadere. z talis nō peccat nec astringitur ad penitentiā nisi ad cautelam ppter ambigūū dubietatē. quia potest timere ne illum occiderit motus ex indignatōe vel iracundiā: vel libidine vindicte: z nō ex sola necessitate defendēdi se. ideo interiorē sp debz agere penitentiā: z suis peccatis affat̄bere q̄ in tantam venit necessitatē: z in hoc concordat **Ganfredus** z **Hostiensis**. Scīdum tamē q̄ quis p cōseruatōe pprie p̄sone liceat in ineuitabili necessitate aliū occidere ne ip̄e occidatur. hoc tamē nullatenus est licitū p p̄seruatōe rerū temporalium: quia vita p̄xiimi est p̄ferēda rebz fortune. **Tertio** hoc homicidijū corporale sit casu. sed ibi distingue. quia aut dabat operā rei licite aut illicite: puta si p̄iciebat lapidem vel iaculum siue in ludo siue p corpis exercitio versus locum vbi p̄sueuit esse transitus hominū: reus est homicidio. vt p̄z p̄v. q. i. merito. Et irregularis efficitur. vt patz p **Innocētium** sup ca. exhibita. Si vero dabat operam rei licite: puta si pulsauit z baculus cadēs interfecit aliquem vel occidit eū nō imputat̄ ei. Vel si quis secans arborē z arbor cadēs fortuitu aliquē occidat: nō est culpabil. qd̄ verum est si fiat in priuato loco z adhibeat veram z plenam diligētiam. s. circūspiciēdo se z alte clamādo q̄ sibi caueat: alioqn̄ sibi imputabit̄ vt p̄z dist. l. hi qui arborē. Quid de parētibz in q̄rum lectis puuli inueniuntur mortui Rñ deo fm̄ **Raymūndum**. Si mors interuenit graui eorum culpa p̄cedente atq̄ negligētia: grauis est eis penitētia iniungēda. Si autē leuis culpa p̄cesserit: nō grauis penitētia est eis iniungēda. Si

autem nulla p̄cesserit negligētia v̄l culpa de iure nō sunt puniēdi: tamē ad cautelam ppter ambigūū est eis aliq̄ penitētia iniungēda. Concordat **Hosti.** et addit q̄ monēdi sunt parentes ne pueros teneros secum in vno lecto collocēt: ne forte opprimantur. ij. q. v. consulisti. Quid dicēdum est de custodibus infirmorum qui ad eorum petitiōem vocauerūt minorē vt minueret eis sanguinem: vel dederūt eis vinum: vel non bene custodiūt eos ita q̄ ip̄i mortui sunt. **Respondeo** fm̄ **Suūl.** In omnibus talibus quādo bona fide fiūt nō debet aliquis de facili scrupulosam p̄sciētiam habere: nisi sit euidēs culpa aut negligētia dissoluta z certum sit q̄ inde mors pueniret. tunc irregularitas contracta est.

Quarto homicidijū corporale comittitur volūtate z ppria iniquitate impellētē: puta si quis ex odio vel liuore vindicte aliquē occidat. z tūc sine omni distincōe dicēdum est q̄ tale homicidijū volūtarium semp̄ est mortale peccatum z enorme. Querit̄ vtruz magis peccet qui occidit iustum q̄ qui occidit peccatorem. **Respondeo** fm̄ sanctū **Tho.** sc̄da sc̄de. q. lxiij. sic. Et hoc quā duplici rōne. P̄mo quia nocet ei quē plus debet diligere. z ita magis agit cōtra charitatem. Secūdo quia iniuriā infert ei qui est minus dignus z ita magis cōtra iusticiā agit. Tertio qz p̄uat cōmunicatē maiori bono. Quarto quia p̄temnit deū in iusto hoie. **Luc. x.** Qui vos spernit me spernit. Item quia fideles sunt filij dei. i. **Joh. ij.** Videte qualem charitatē nobis dedit deus vt filij eius noiemur z simus. Igit̄ qui aliquē fidelem occidit: filiū dei occidit. qd̄ constat inhumanissime seueritatis esse. Quō ante p̄spectū dei p̄stare audebit qui fratrem eius occidit. Querit̄ vtrū occidere aialia sit peccatum. Rñ deo fm̄ **Tho.** vbi supra: nō. quia nullus peccat vrendo re sua ad hoc ad quod est ordinata.

precepto

Generalit̄ aut̄ plantez aſalia p̄ hoīez
ſūt. Querit̄ vtrū mlieri liceat ſeipam oc
cidē p̄ ſtuprū v̄ adulterū vitā dū Rñ
deo ſm Tho. vbi ſup̄ nō. qz nō debz in
ſe cōmittere crimen maximū vryitet mi
nus crimen alienū. Nō eſt em̄ crimē mu
lieris ſi ei violentia iſerat. Et itez forni
catio vel adulterū min⁹ p̄ccm̄ eſt q̄ ho
micidū. p̄cipue ſuūpius qd̄ eſt periculo
ſiſſimū. Quia nō reſtat t̄p̄s v̄t p̄ peniten
tiam expiet. Sed hoc eſt v̄ez q̄ potius
debet ſe violent̄ p̄mittere occidere q̄ in
p̄ccm̄ fornicatōis voluntarie incidere.
Sciendū q̄ occidere ſeipm̄ eſt p̄ccm̄
mortale: vt p̄bat Thomas ſcōa ſcōe.
q. lxiiij. quadrupl̄r Primo quidē q̄a eſt
p̄tra naturalem inclinacōem qz vnaque
q̄ res ſeipam nitit̄ conſeruare quantuz
in ſe eſt z p̄t. Scōo qz eſt cōtra charita
tem qua hō tenetur ſe diligere. Tertio
eſt iniuria cōmunitatis: qz quilibet ho
mo pars eſt cōmunitatis. Quarto qz ta
lis in deū peccat: ſicut q̄ alienū ſuū inter
fici peccat in dñm. Ideo qz nullo mō
do licet illud vt miſeriaz p̄ſentis vite q̄s
euadat. naz ſinis oīm terribilū ē mors
ſm p̄hm. Item nec p̄pter vindictaz ali
cui⁹ peccati in ſeipō lz ſe occidere Quid
de his qui ſeipos mutilant: Rñ deo nō
licet mēbrū ſanū p̄cidere Et quidē ſi ra
lis mutilatio fiat ex impatientia alicui⁹
iſfirmitatis. aut etiā credebat obſequiū
p̄ſtare dō v̄t putat̄ caſte viuēt nihil omi
nus talis grauiter peccaret qz non licet
aliquo mō mēbra p̄ſcindere ad vitā dūz
periculū anie ſue p̄ccm̄: qz ſaluci ſpūali
ſemp̄ p̄t aliter ſubueniri: cū p̄ccm̄ ſubſa
ceat ip̄i voluntati. Ergo tales homicide
ſuūpius iudicant̄: z tal̄ repellit̄ a p̄moti
onez receptōe ſacrorū ordinū. Sec⁹ eſt
ſi mēbrū putriduz ideo abſcindat̄ a ſe
vel ab alio: qz eſt corruptiūz corpis: qz
tunc licitū eſt p̄ſcindere: de voluntate tñ
eius cui⁹ eſt mēbrū aut illi⁹ ad quē p̄ri
net curare de ſalute illi⁹. Et Quin
to homicidū corpale cōmittit̄ a lingua

z hoc primo. ſz p̄ap̄ſcōdo ſicut herodes
occidit oēs pueros qui erant i bethleem
iude. Matth. ij. Dittens occidit oēs
pueros qui erant in bethleem z in omni
bus ſinibus eius: non q̄ manu eos occi
derat. ſed quia iuſſit̄ z p̄cepit̄. C̄ Se
xto cōmittit̄ conſilio: pura cū quis alrei
ſuadere vel rogat̄ homicidū facere: oſten
dens ſibi vtilitatem ſequentem ex homi
cidio tali Et talis ſm Innocen. eſt reus
homicidij: z cū hoc irregularitatē incur
rit. Nec intereſt ſi ille cui dat̄ conſilium ſta
tīm occidat vel diu poſtea t̄p̄e interfecto
niſi interim contrariū ſuaderet: z p̄mū
conſilium reuocaret. imo quod plus eſt
oportet q̄ illi denunciet de cuius morte
contractum eſt q̄ ſibi caueat: niſi p̄babi
liter credat q̄ poſt reuocationē conſilij ille
cui dedit conſiliū reuocet a p̄poſito occi
dendi: vt dicit Inno. Cautet̄ nē quē
q̄ p̄dat. Sic cayphas chriſtus occidit
dando conſilium de morte eius Joh. xi
dixit. Expedi vobis vt vnus moriatur
homo p̄ populoz non tota gens pereat
Unde Auguſtinus. Non ſolum illi ho
micide ſunt qui manu homines occidit̄
ſed etiam illi per quorūz conſilium frau
dem z exhortationem hoīes extinguun
tur Et ad iſtud duplex homicidū dē
ſcernendum quidam euangeliste dicit̄
ſeu tradunt chriſtum eſſe crucifixum ho
ra tertia: alij dicunt hora ſexta Quia iu
dei ſuis prauis conſilijs machinātes iū
mortem chriſti ipſum linguis crucifixe
runt hora tertia. Milites vero hoc fa
cto impleuerunt hora ſexta. Septimo
committitur ſeu fit deſenſione ſeu ani
mo deſendendi eum qui homicidū p̄
petrat. Nam ſm Henricūz de ſirmaria
Si quis vadit ad interficiendum aliu
z t̄ipm̄ illi ſcienter aſſocias: nō tamē ip
ſum incitas ad homicidū perpetrā
dum: nec ſuper hoc aliqua verba euz eo
habuiſti nec ipſe team: immo tu ſibi ex
animo hoc diſſuadiſti: licet tibi acquieſ
cere noluerit. Et nihilominus tu de ip̄i

De quinto

so timens te ipsi associas eo animo vt si forte ille insequeretur cum tu eum defenderes: et sic occidit alium per te associat? Et in hoc casu dicit Hostien. q. talis est homicida necynquam poterit ad ordines promoueri. Et sic intellige q. sola defensione committit homicidium. **Q**uoties comittitur tradendo primū in mortē sicut iudas ch̄m: de quo dicit Math. 26. Querebat oportunitatē vt eū traderet. Et tales traditores cum iuda damnabunt: et rei erunt in sanguine innoxio sicut iudas in ch̄o. **N**ono committit iudicādo iniuste aliquē ad mortē. Sic pylatus occidit Christum: de quo dicitur Luce. 23. q. adiudicauit fieri peritio nem eorum. **N**e illis falsis iudiciis q. ppter munerā vel fauorem iudicūz et iusticiam peruertunt: quia enormiter peccant in christum qui est veritas et iusticia. **U**nde Isidorus de summo bono. **N**ō est persona in iudicio consideranda: sed causa. **Q**ui consanguinitatis et amicitie fauoris siue inimicitiarum occasione iudiciū peruertunt sine dubio in christum dñm qui est veritas et iusticia peccant. **U**nde Chrysostomus. **F**acile deuiat a iusticia qui in causis non deus sed hominem formidat. **H**oc patet in pylato: qui christū multis modis et vijs nitebatur liberare: sed postmodum finaliter ex timore humano iniuste ad mortem sententiauit. **S**ciendū q. iudici non licet vendere iustum iudiciūz. **U**nde Augustinus. **N**on debet iudex iustum vendere iudicium: non testis verum testimonium: licet vendat aduocatus iustum patrocinium et iuris peritū reerum consilium. **E**rgo grauiter peccant qui iusticiam exequi nolunt. nisi acceptis antea muneribus. **E**t tales quando q. confunduntur hic et in futuro. **U**nde legitur q. quidam iniquus iudex noluit facere iudicium nisi antea acceptis aliquibus muneribus. **E**t cū quedam rīdica quandam causam habuit:

quam iudex ei continue prolongauit. **T**unc ipsa fuit conuicta cuidam bono viro q. dixit ei. **I**pe tibi non faciet iudicium nisi ei manus inungas. **T**unc illa mulier accepit ptinguedines butyri et coram omni populo p̄senti i iudicio ad iudicem accessit: et ei manus inunxit. **Q**ui indignāter dixit. **C**ur mihi maculas manus? **E**t illa. **Q**uia mihi dictum est q. nō habeo finem nec expeditōez cause mee: quā mihi iā diu praxistis nisi yngerē vobis manus. **E**t sic ille confusus corā omni populo stetit. et ei ex verecundia iudicium fecit. **I**tem sciendū q. iudex iniuste iudicans puniendus est a superiori suo vt exemplo eius alij timeant tale facinorā plius committere. **U**nde legitur q. quidam rex persarū cum deprehendisset quendam iudicem suum iniuste iudicasse euz iussit excoari: et sellam iudicis cum talitate cooperire vt iudex futurū continue memor fieret supplicij et timeret iniuste iudicare. **S**ciendū tñ q. nō facilliter homo iudicāndus est ad mortem: qui est nobilissima creatura. **U**nde Aristoteles de regimine principum. **N**obilissimum animalium est homo caue est fundere sanguinem humanum. **U**nde etiam Augustinus de spi. 21. **T**ate dignitatis est humana conditio: vt nullū bonum p̄ter summū bonum ei sufficere possit. **U**nde Bernardus in sermone. **F**ecit deus hominē scdm corpus egregiaz creaturam: sed scdm aīam magis: vt p̄ta imaginē creatoris insignē: rōnis particeps: b̄titudinis eterne capace. **E**rgo tal nobil creatura non leuiter est delenda. **H**oc isti deberent attendere q. hoīez quasi pullū galine occidūt: et modicum estimant effundere sanguinē humanū: et occidere hoīem. **C**um tamen de loq̄tur per Ezechielē. c. xviij. **N**unquid voluntatis mee est mors impij dicit dñs et non magis vt auertat a via sua et viuat. **E**rgo qñ esset spes pbabilis de emēda tñ melius esset hominē viuere et se emē

Dare: et peccata sua per satisfactionem de-
lere: quod sic leniter et faciliter occidere. In
signum huius dicit dominus per Ezechielum
18. Nolo mortem peccatoris fieri. et er-
go illi qui ita atrociter homines cruciant et
puniunt: et ita in misericordia sententiam
et iudicant: timere deberent illud dictum
Jacobi. ij. Iudicium ei sit sine misericor-
dia: qui hic non facit misericordiam. Et
illud dictum apostoli: Quo iudicio alium iu-
dicas: teipsum condemas. Et super omnia ti-
mere deberet dictum christi quod habet Luce
vi. Eadem mensura qua mensi fueritis
remittetur vobis. **D**ecimo committit
hoc homicidium non liberando proximum a
morte. Unde querit vtrum quilibet tenet
liberare proximum a morte. Respondet quod sic. quod
quilibet ex debito charitatis tenet repel-
lere iniuriam a proximo et liberare eum a mor-
te vel defendere eum cum potest: alias erit reus
homicidii. Et ista veritas docet eundem
ter instinctus naturalibus in brutis animalibus:
ut patet de delphinibus. put dicit philosophus
1. de animalibus. Similiter patet in porcis
qui sibi mutuo subveniunt. et unus nititur
alium liberare. Non tamen quilibet tenet per
liberationem alterius periculo mortis exponere:
sed solus iudex tenet ad hoc et manu armata.
Qui autem ex charitate hoc faceret: opus perfectionis
exerceret. De persona privata dicit magni docto-
res quod si credat quod hominem solo verbo pos-
sit liberare a morte iniusta quod tenet face-
re verbo: veritatem facto tenet impedire si
possit efficere sine periculo.

Homicidium spirituale octo modis
committit.

Homicidium spirituale quo quis
interpretati dicit homicida com-
mittit octo modis. **P**rimo
quod dicitur committit in corde proximum odi-
endo: de quo prima Iobis. iij. Ois qui odit
fratrem suum. homicida est. Et scitis quam
omnis homicida non habet vitam in se ma-
nentem. Glo. ibidem. Et si vivens in ho-
mines vivere cernit: in perpetuum tamen cum

demonibus condemnabitur. Et istud
homicidium tanto gravius est corpora-
li homicidio: quanto anima que per iudi-
cium occidit est prestantior corpore: quod
secundo patet ex hoc quod homicidium corpo-
rale est quo homo interficit alium per i-
udicium autem homo perimit seipsum. et
ideo quanto nequius est hominem in-
terficere seipsum quam alium: tanto detesta-
bilius est homicidium spirituale corpora-
li. Et isto modo tam pueri quam mulieres
iudeorum christum crucifigentium facte sunt ho-
micide: odientes dominum Iesum christum. Et si-
militer hodierni iudei sunt homicide christi
hoc modo. Homicidium quando sit pec-
catum mortale vel veniale patet infra. xiiij.

Secundo committit involuntari-
te: scilicet spirituale et bone voluntatis
propositum suffocando. Nam quicquid
in te bonum conceptum tibi diuinitus
inspiratum per negligentiam et contem-
ptum extinguis: tollens diuinum fetus
manu gratie diuine in te plantatum vo-
luntarie iugulas et perimis. Quia anima
cuiuslibet hominis est sponsa christi: qui
tunc ab ipso impregnabitur quando bo-
na voluntas et bonum propositum con-
cipitur. Tunc idem conceptum occidit
quando bona voluntas per negligentiam
aut contemptum ad effectum non produci-
tur. **T**ertio committit verbo
et opere proximo suggerendo mala que sunt
contra deum et salutem. Ideo christus
dicit de diabolo ut habetur Joannis.
viiij. Ille erat homicida ab initio. Unde
Augustinus super Joannem. Homici-
da diabolus dicitur: non quod gla-
dio armatus nec ferro cinctus ad ho-
minem veniat: sed quia malum verbum
seminat. Noli ergo te non putare ho-
micidam esse: quando fratri tuo mala pro-
sua des. Unde apostolus prima ad Co-
rinthios. xv. Corrumpunt bonos mores col-
loquia prava. Ergo quando cum
verbis tuis occasio es alicui ad peccan-
dum: si hoc ex proposito et scienter feceris

De quinto

Homicidium spirituale committis. **Q**uarto
 committit quando homo subtrahit fratrem a cor-
 reptione atque admonitione. **U**nus Gregorius
 in moralibus. **T**ot personas occidit? Quod ad
 mortem ire quotidie tepidius tacetes vi-
 demus. **L** Circa quod queritur:
 ut correctio fraterna sit in precepto. **R**e-
 spondeo secundum **T**homas. secunda secunda. q. xxxij. in
 precepto est. **S**ed quia preceptum est affir-
 mativum non obligat ad semper: sed pro loco
 et tempore. **U**nde omisso ei? uno modo fit
 meritoze: ut quando quis opportunum tem-
 pus inquit. vel quod de ipsis metuit ne de-
 teriores fiant vel ad bonam vitam alios
 impediantur hominibus. **S**ecundo modo omitti-
 tur cum peccato veniali: quando scilicet ti-
 mor cupiditas facit tardior ad cor: ge-
 dum delictum fratris: non tamen ira quod si
 constaret ei quod si fratrem posset a peccato retra-
 here dimitteret propter timorem et cupidita-
 tem: quoniam in animo preponit charitatem
 ut dicit **Augustinus**. **T**ertio modo omitti-
 tur cum peccato mortali: scilicet cum forni-
 datur iudicium vulgi vel carnis cruciatio:
 vel quodcumque temporale: dum tamen
 fra dominetur in animo quod fratris charitati
 proponatur. **Q**uinto committit
 tur pro malum exemplum quod datur pro-
 primo. **U**nde **Augustinus** in libro de pa-
 storibus. **Q**ui in conspectu populi ma-
 le vivit quantum in eo est illum quod ab eo accen-
 ditur occidit. **E**rgo quod tepmitus suo ma-
 lo exemplo ad peccandum induxit ille ani-
 mam tuam et suam occidit. suam pro malicia
 tuam pro malum exemplum de quo dicit **Christus**
Matth. i. 8. **N**e homini pro quem fit scan-
 dalum. **U**nde etiam **Aristoteles**. ij. ethi-
 corum. **P**essimus est ille qui vititur malo:
 non solum ad se sed etiam ad alios. **E**rgo ta-
 les multipliciter puniuntur. **U**nus **Gregorius**.
 in moralibus. **T**ot mortibus quis di-
 gnus est quot mala exempla pravitate
 in posteros reliquit. **S**exto
 committit quando quis heredibus suis
 iniustas res relinquit. **N**am quot denari-
 os eis scienter relinquit: tot gladius ipsos

transfigit. **E**rgo tales heredes siue filii
 si illas res iniuste acquisite scient possi-
 dent tunc damnantur cum parentibus. **E**t
 tunc secundum dictum **Christi** in euangelio filii
 consurgent adversus parentes. **H**oc in-
 telligatur quod in iudicio extremo siue etiam
 in inferno puniet eos dupliciter. **P**rimo con-
 queruntur de eis sicut de crudelibus occiso-
 ribus eorum. **E**ccl. xli. **D**e patre ipso con-
 queruntur filii. quoniam propter ipsum sunt in
 opprobrium. **S**ecundum quod est gravissi-
 mum: quia in inferno semper eos torque-
 bunt ad minus per improperia: intan-
 tum quod nescio vtrum gravius per filios:
 vel per demones puniantur. **U**nde les-
 gitur quod quidem comes quo ad huma-
 nam estimationem satis bonus: visus est
 post mortem a quodam heremita in in-
 ferno in quadam schala ignea stare. **E**t
 cum ille quereretur cur ibi esset cum satis
 laudabiliter in mundo vixisset. **R**espon-
 dit quod propter possessionem cuiusdam eccle-
 sie quam proavus suus sibi vix surpasset
Et ipse admonitus non eam restituerat.
Quia eam se possidere licite estimabat:
 ex quo ab antiquo super eum sic devoluta
 esset. **E**t ipse fatebatur decimum se esse pos-
 sessorem. **E**t quot de generatione illa que
 ea scienter possideret morerent: illuc ad
 eum et ad eandem schalam futuri essent. **S**e-
 ptimo committit victum necessa-
 rium in necessitatis articulo pauperi sub-
 trahendo. **N**am qui victum necessarium paupe-
 ri in necessitate subtrahit: spirituale homici-
 dium committit. **U**nde **Ambrosius**. **P**asce
 fame morientem: si non pavisti occidisti.
Gratia huius potest queri vtrum dare
 elemosinam cadat sub precepto. **R**espon-
 deo quod dare elemosinam in necessitate ar-
 ticulo cadit sub precepto quod pater pro huius
 ipsam omittens eternaliter puniet. ut patet
Matth. i. xxij. **E**suriunt: et non dedisti
 mihi manducare. **E**t ratio huius est: quia cum
 dilectio proximi sit in precepto: necesse est
 omnia illa cadere sub precepto sine quibus
 dilectio proximi non servatur. **A**d dilectores

precepto

aut proximi pertinet: ut non solum velim⁹
 et bonum sed etiam operemur secundum illud. i. Jo
 annis. 3. Non diligamus lingua neque
 homo: sed opere veritate. Ad hoc autem re-
 latus alicui requiritur ut eius necessita-
 ti subueniamus. Juxta illud. i. Joh. 3.
 Qui viderit fratrem suum habere necessita-
 tem clauerit viscera sua ab eo. quoniam cha-
 ritas dei manet in illo. Ergo elemosy-
 narum largitio est in precepto. Sed quia
 precepta dantur de actibus virtutum: neces-
 se est quod hoc donum elemosyne cadat in pre-
 cepto secundum quod actus est de necessitate tu-
 tis: puta secundum dictamen recte rationis. et
 secundum hoc aliud est considerandum ex par-
 te dantis: et aliud ex parte recipientis. Et
 ex parte quidem dantis requiritur quod illud
 quod in elemosyna datur sit superfluum non
 solum respectu sui ipsius: sed etiam respec-
 tu aliorum quorum sibi cura incumbit.
 Quia recta ratio dicitur quod unusquisque si-
 bi prius provideat de his quorum sibi cura
 incumbit: et postea de residuo necessitati
 aliorum subueniat. Ex parte autem re-
 cipientis requiritur quod necessitates habeat:
 alioquin non esset ratio pietatis quare ei da-
 retur. Unde dicit. 82. ca. i. His paupe-
 ribus danda est elemosyna quam in manibus
 suis laborare non possunt. Non autem om-
 nis necessitas obligat ad preceptum: sed
 solum illa sine qua quis sustentari non
 potest. Et ideo relinquitur quod dare elemo-
 synam de superfluo est in precepto respec-
 tu eius qui est in extrema necessitate posi-
 tus. Sciendum tamen quod non simpliciter
 expectanda est semper extrema neces-
 sitas: quia tunc non possunt iuuari natura
 consumpta. Sed tunc intelligendum est
 casus extreme necessitatis quando appa-
 rent signa future necessitatis extreme pro-
 habilia: ut cum quis videt alios inopores
 vel pigros ad subueniendum: et vi-
 det pauperem indigere vite necessariis
 nec sibi posse satisfacere: tunc enim ex pre-
 cepto charitatis tenetur sibi subuenire.
 Sed circa necessitatem extremam dare

elemosynam est in consilio sicut de quolibet
 meliori bono dantur consilia. Unde dicit
 Basiliius. Cur tu abundas ille homo men-
 dicat: nisi ut tu bone dispensationis meri-
 ta consequaris: aliovero patientie meri-
 tis decoretur. Fames panis est quem tu
 tenes: tunica nudi est quam in conclave
 conseruas: calceus discalceati est qui pe-
 nes te marcescit. Idcirco tor in iurias com-
 mittis quam dare uales. Octauo commit-
 titur primo detrahendo de qua detrac-
 ctione iam dicitur.

De detractio. **P**
 Detractio detestanda est. Pro-
 quia comparatur homicidio: quod
 ille cui detrahatur in conscientia
 illius qui audit detractionem occidit: in cuius
 conscientia pius uiuebat pro bona fama:
 et tale homicidium grauius est corporali.
 Quia secundum Henricum de firma. ibi solum
 corpus unius occiditur: hic autem sunt plu-
 res anime perimuntur. vna ipsius detractoris
 anima eius cui detrahatur cum hoc preceperit
 et irascatur et querit vindictam. Tertia ipso-
 rum audientium. unde tale homicidium
 periculosissimum est: quod est contagiosum.
 serpit enim de vno ad alium. et letaliter in-
 ficit omnes illos in quos venenum detractionis
 infunditur. Unde Bernardus super
 canonica Joannis. Unus detractor
 qui loquitur: et tamen unum verbum eodem in-
 momento multitudinis audientium dum
 aures transfigit: animas interficit. **S**
 cundo prevalere ad detestandam detrac-
 tionem hoc quod detractor diuersis ge-
 neribus rerum comparatur. Nam primo com-
 paratur cani: ut dicitur Math. 7. No-
 lite sanctis dare canibus. Eccl. xix. Sa-
 gitta infixi femori canis: sic verbum in ore
 stulti. Canis sagittam habens infixam fe-
 mori non quiescit donec remouerit: neque
 stultus quiescere potest donec verbum quod
 audiuit de proximo alij retulerit. Detra-
 ctiones sunt canes diaboli non permittentes
 etiam unam auiculam auferri ab hinc quin la-
 trent et eas mordeant. Item comparatur porci

De quinto

eo. quia ad modum porci os citi in quatuor pedes. Et sicut porcus in gressibus in horum aliquem ibi luti et flore inueniens: flores dimittit luti in gressibus: et se in eo volutat. Sic detractor bona visa vel audita de primo obliuiscit et mala audita vel visa de primo ponderat et retinet. Et sic os et lingua in quatuor: quod est membrum nobile pre alijs membris. Unde Aristoteles in politica. Nullum enim animal naturaliter habet memorem nisi homo. Item detractor comparatur serpenti in his proprietatibus. Serpens est animal perditum. in silentio mordax: tortuose iacet. Sic detractor perditus est qui occulte obloquitur primo. **U**nde Ecclesiasticus x. Si mordeat serpens in silentio: nihil eo minus habet qui occulte primo detrahit. Tortuose etiam incedit detractor: dum a laude eius incipit incedit detrahit. et deinde subdit. Non dico hoc animo detrahendi: sed ut fides ei adhibeatur: dicit semel tantum amare eum cui detrahit. Et ego dico quod sic eum diligis sicut iudas Iesum Christum dilexit qui eum falso osculo tradidit. Unde versus. Non bonum facis sed corde malum; meditare oscula que iudas domino dedit hec mihi tu das. Ergo tales sunt perditores primo: morum sicut iudas Christi. **T**ertio quia detractores peiores sunt furibus illis qui vestes et alia furantur temporalia. Unde Ambrosius. Tolerabiliores sunt fures qui vestes et alia bona diripiunt quam fures qui famam nostram bonam dilaniant. Cuius ratio potest esse hoc quod dicit Salomon. Melius est nomen bonum quam multe diuitie. Unde qui nomen bonum alicui aufert: magis nocet ei quam si multas diuitias furaret. **Q**uarto quia detractoris lingua peior videtur esse inferno. Infernus enim solum malos deuorat. Lingua vero detractoris bonos et malos insuper detractores vno morsello comedunt vnam rotam puinciam: vel archiepiscopatum ciuitatem: vel patriam: vel villam cum eis obloquuntur. Et est valde periculosum cum dicatur: in

tali puincia sunt raptores: in tali episcopatu sunt furarij: in tali ciuitate adulteri: et sic de alijs. Quia ibi innocens cum nocente infamatur: quod est contra iustitiam: hoc patet: quod si vnus est reus: tres vel plures sunt innocentes. **Q**uinto quod iter omnia alia peccata istud videtur peius expiari: quod patet per hoc quod secundum Augustinum. Non dimittit peccatum nisi ablatum restituatur. Cum igitur per detractorem ablatum restitueris primo bona fama (quod iter bona corporalia est aliquid nobilissimum) impossibile vel summe difficile videtur ut ei valeas plene restituere: cum non possis scire in quot cordibus hominum virtute detractio sit diffusa. quare. etc. **U**nde sciendum quod iter omnia peccata ista duo peccata. scilicet detractio et rerum ablatio magis difficile dimittuntur homini. quia sine restitutione nec valet contritio nec lachrymarum effusio: etiam si tot lachrymas effunderes sicut Petrus et Maria Magdalena effuderunt: quando amare peccata sua plauerunt. Item nec valet peccatorum confessio nisi fiat in possibilitate predictorum restitutio. Ergo detractores qui iniuste proximos infamauerunt tenentur in publico reuocari: et eis bonam famam restituere secundum posses nosse si volunt gratiam et dei misericordiam et remissionem peccatorum consequi.

Quot modis fiat detractio.

Detractio fit sex modis. **P**rimo cum quis occulta mala proximi manifestat: eum infamando et confundendo. et si ea intentione certat quis verum sit de primo malum loquitur ad nocendum ei: mortale est. Verbi gratia. Si quis aliquid occultum peccatum commiserit quod tibi soli deo constaret: et si hoc publicares alij infamando eum: peccares non mortaliter sed verum esset. Sed si manifestares illi qui possit prodesse ut emendaretur: hoc esset bonum et laudabile: quia in hoc queritur salus proximi. Item si ille apud quem tu illum infamasti alteri eadem intentio

ne hoc occultum malum reuelat. s. ipm
 infamando similiter peccat: et sic d' singu-
 lis ascendendo. Quot peccata perpe-
 trantur cum quis in vna tota terra v'l ci-
 uitate infamatur. imo si aliquis manife-
 ste in aliqua ciuitate infamatus est et fa-
 ctum eius notorium est in illa ciuitate: et
 euenientes ad aliam ciuitatem vbi h' non
 sciretur: tunc si publicares ibidez pecca-
 tum et excessum illius hominis: ea inten-
 tione v't ibi etiam infamaretur: grauius
 peccares. Ergo nullo modo debem' ma-
 nifestare mala pximi illis qui non sciunt
 et maxime vbi nō pdest sed magis obest
CSecundo quando audita mala de
 proximo cum augmento referunt alijs.
 Et heu hoc valde comune e' mala p/
 pximorum aggrauentur et augmententur
 Quod tamen est multum periculosum et
 grande peccatum: talia mala cū augmē-
 to proferre: et sic pximum suū confunde-
 re. De his enim et contra istos dicit p/
 pheta dauid. psalmo. cxxxix. Vir ling-
 uosus scilicet sermones cum augmento
 proferens non dirigitur in terra. Et ec-
 clesiastici nono dicit salomon. Terribi-
 lis in ciuitate sua: homo linguosus.
CTertio crimina falsa imponere pro-
 ximo: et hoc est grauissimum inter pecca-
 ta detractionum: quia vix remittitur ta-
 le peccatum. Unde Hieronimus. Nō
 facile venia dixisse sua d' rectis **C**Quar-
 to cū quis negat occulta bona pximi.
Terbi gratia Sicut cum aliqua bona
 referuntur de proximo: et ille inuidus ne-
 gat hoc bonum verum esse qd dicit de
 illo cui inuidet q' vult verum sic in se. et cū
 hoc facit ex inuidia et vindicta grauius
 peccat **C**Quinto cū quis nicitur ea mi-
 nuere bona manifesta pximi que non
 potest ex toto negare: tamen nicit ea mi-
 nuere. Unde Hugo. Detractor e' q' bo-
 na pximi in quantum potest diminuit.
CSexto cū quis bōa pximi peruertit
 in mala: dicens ea esse facta mala inten-
 tione: cum tamē eo: soli deo pateat **U**n

de Hugo. Detractor est locutio ex iul-
 dia pcedens: bona alior' denigrans **E**t
 hoc. s. q' sic bona pximi quis conuertit
 in mala: pcedit ex inuidia et ex defectu ca-
 ritatis. Unde Augustinus. Certus est
 q' de aliquo incerto neminem iudicātes
 quem tanq' meipsum diligere. Insu-
 per est signum magne nequitie et puer-
 sitatis in homine q' sic proximum suum
 iudicat et bona sua deprauat. Unde
 Chrysostomus super Mattheum Si-
 cut difficile aliquem suspicatur malum
 qui bonus est: sic difficile aliquem suspi-
 catur bonum qui ipse malus est Idem
 ibidem. Omnis homo scdm se estimat
 alterum. **C**Sciendum q' summe de-
 bemus cauere ab his modis detractioni-
 nū scdm q' dicit salomon Sap. primo
A detractioe p'cite liget Detractores
 enim teste ap'lo ad Ro. i. deo odibiles
 sūt. Ut autem hoc melius seruare pos-
 semus. nullus nostrum deberet loqui d'
 proximo eo absente quod noll' loqui eo
 presente. Unde Leuitica. xix. dicitur.
 Non maledices surdo. Surdo maledi-
 cit qui absenti detrahit. Homo enī ab-
 sens minus potest audire detrahentem
 q' si surdus esset. Surdus enim quan-
 doq' audit quando sibi alta voce cla-
 matur: absens vero qui quandoq' di-
 stat per duas leucas vel amplius non
 audiret detrahentem quantumcumq'
 clamaret. Unde etiam Hieronymus
 Noli diligere detrahente ne eradiceris.
 pauci enim sunt qui huic vitio plene re-
 nunciant. Existis patet q' detractio e'
 commune peccatum: et tamen grauius
 in hoc offenditur deus. Unde Augu-
 stinus super ill' psalmiste Pro eo v't me
 diligere detrahebant mihi. Plus no-
 cent in membris detrahentes christo q'
 animas interficiunt creditorum: q' qui
 eius carnem mox resurrecturam p'ce-
 merunt. Et propterea detractores gra-
 uiter puniuntur a deo: et quandoq' tales
 desperant in agone mortis. v't p'z per ex

Sequinto

emplū. Fuerunt duo socij clerici quorum vn⁹ detractor pessim⁹: de nemine bñ poterat loqui: q̄ infirmitate detent⁹ euz ad penitentia a socio moneret paruspēdēs ipius monita i nullo se penit⁹ correxit.

Tuncq; ad extrema appropinqueret: adiuuatus a socio suo pmisit vt infra triginta dies sibi appareret si posset z si d̄s pmitteret: z sic mortuus ē. Post paucos igif dies deo pmittente non p salute ei⁹: sed vt ceteri tali erudirent exēplo Apparuit socio totus niger z accēsus tor⁹ ignitus i tro z foris incēdio ifernali. Ad cui⁹ conspectum cū ille tremore deficeret: dixit ei

Ego sum ille ifelix quondā soci⁹ tuus p quo oras inaniter: qz ppetue suz dānatus. Et cum ille quereret quō sibi accedisset in agone: Respōdit cū essem in extremis: ductus sum corā iudice. Cūq; obmutescerem p timore: vidi multas aias sole lucidiores ad iudicē cōtra me manus extendētes z clamātes. Undi ca dñe sanguinē nostrū de illo mendace detractore: qui nos apud hoies mēdāciter ifamauit. ad hācyocem euz me iudex inspiceret toruoyultu z irato: z ego in eius aspectu territus z confusus z deplatis contra me malis mibi conscius memetipm z miscdiāz dei sum oblit⁹: et sic desperās ppetue sum dānatus.

De his q̄ detractōes libet audire **R**

Aequitur de pccō eoz q̄ libenter audiunt detractores: contra qd̄ pccm̄ pmo possūt valere verba sacre scripture que illud dissuadent. **Uñ** puer. 4. Labia detrahentū sint pculate. Item **Ecc̄i. 28.** Septaures tuas spinis. z noli audire lingua nequā **Uñ** queritur vtrum peccet q̄s audiendo detractore. **Rñ** deo scdm̄ **Tho. sc̄da sc̄de q. 73.** Si quis detractorem audiat. sc̄z absq; resistentia: videtur detractori consentire: vnde fit particeps pcc̄i eius. **Et** si quidem inducat eum ad detrahendūz vel saltem placeat detractio ppter odiū eius cui detrahitur non min⁹ peccat q̄

detrahens z qñq; magis. **Unde Bernard⁹ de p̄sideratōe** Detrahētem audire quid horum dānabile us sit: non facile dixerim **Si** vero ei peccatum non placeat sed ex timore vel negligentia vel etiā ex verecundia quada; obmittitur detrahentem repellere z oñdere qz ei detractio displiceat: tūc peccat quidem: sed multo minus q̄ detrahēs z plerūq; venialiter **Quādoq; etiā** ipm̄ potest esse mortale: vt quia ex officio incumbit ei detrahētem corrigere: vt etiā ppter aliquod periculum inde psequēs **Uel** ppter radicem qua timor human⁹ qñq; pt esse pccm̄ mortale: qd̄ fit quando hō sic dispositus est vt ppter timorē cuiuscunq; rei tpalis faciat aliquid prohibitum vel p̄termittat aliquid qd̄ est p̄ceptum i lege diuina: talis timor ē peccatum mortale. **Item** qui libenter audiunt detrahētem p̄ximis sunt sicut canes. **Quia** cū vnus canis leditur tunc omnes concurrūt z eum lacerāt z mordent **Sic** similiter faciūt detractores cum audiant alicui obloqui: tunc obloquenti applaudunt: insuper z verba sua etiā apponunt **Et** sic aias suas p̄rias occidunt z mortem eternā incurunt **Cōtra** quos dicit **Augustin⁹.** Non accommodes aures tuas ad percipiendum verba detrahētis ne concipias mortem i anima tua. **Detrahentis** em̄ z audientis vtriusq; esca ē mors anime. **Et** vt breui⁹ concludam. **Detractorz** libēs auditor diabolū portant in lingua. **Unde** quilibet in quantum potest debet cōpescere detractores **Unde** legitur d̄ quodam ep̄o qui erat in purgatorio z vehementer affligebat infetore clerici sui existentis in inferno z ascendentis ad ipsum: quia detractiones eius quandoq; audierat z cum non satis corripuerat: q̄ ep̄s satis i se bon⁹ fuerat. **Item** q̄ infelix sit lingua detractoris patet per hoc exemplū: **Fuit** quidam maximus detractor religiosoz z sacerdotuz z alioz bonoz hoim: qui tādē

mortu⁹ ē. Post multos vero annos euz aperiebatur sepulchru^m ei⁹: rotuz corp⁹ ei⁹ putridum erat p̄ter linguaz eius. Sed rane linguam illā inter se voluentes rodere non valebant: in signum q̄ lingua illa non erat digna in terraz redigi p̄ eo q̄ multos homines leserat: Et miserile homo cuius lingua illa erat. iā in aīa z post iudicium in corpore z anima in eternum torquebitur: ne tamen consu- metur. Unde Apocalyp. xix. Dors fugiet ab eis.

De sexto p̄cepto

Non mechaberis. Hoc sextū p̄ceptū expresse prohibet lesionē conjugalem in p̄sona cōiūcta. sicut p̄cedens p̄ceptum p̄hibebat lesionē alicuius in p̄pria p̄sona. Unde s̄m Augustinū. Illud p̄ceptum p̄hibebat lesionem alicui⁹ in p̄sona p̄pria: istud autē omnem illicitū concubitū: z hoc implicite. Unde dicitur. Non mechaberis. i. nulli alteri excepto federe matrimoniali te cōmisceris: vt dicit glosa interlinearis.

A Sciendū tñ q̄ istud p̄ceptū trāsgrediuntur septem genera hominū. Primi sunt fornicarij sicut solutus cum soluta. Et licet quidā dixerint fornicationem simplicem non esse p̄ccm mortale. Hoc tamen Henricus de fir. dicit esse falsum z impossibile p̄pter duo. Primo qz fornicatio simplex inuenitur i diuina lege p̄hibita. Lex autem diuina nihil p̄hibet nisi peccatum mortale. Secundo patet euidenter quia nihil a participatiōne celestis regni excludit nisi peccatum mortale. Sed p̄pter simplicem fornicationem aliquis excluditur a participatiōne regni celestis: vt patet per apostolū Ephē. v. Hoc autē scitote quoniā fornicator aut immūdus non habet partē i regno dei. quare. zc. Ex quo patet q̄ luxuria est malum peccatum: qz nunq̄ potest scienter z voluntarie fieri sine pec-

cato mortali. Homicidium potest fieri sine peccato iusticia exigēte. vt cū iudex amore iusticie aliquem occidit. vel etiā quando vim vi repellere decet. vt patz in quinto p̄cepto. Item aliquis potest furari sine peccato in extrema necessitate. quia tunc omnia sunt communia. Item in festis potest quis laborare sine peccato. Item quādoqz quis potest irare sine peccato. Similiter z irasci potest quis quādoqz sine peccato. sed nullus potest fornicari sine peccato scienter quia mortaliter peccat. Bonam⁹ q̄ alius quis nullum maluz cogitauerit neqz dixerit neqz fecerit. z omnia bona egerit q̄ excogitari possunt. z semel fornicetur et sic decedit sine penitētia: tñ de necessitate damnabit: etiā si omnes misse que vsqz ad finem mundi celebrabuntur ab ecclesia p̄ eo celebrarentur nō liberarēt eum a morte eterna. Et p̄pter illaz breuiem delectatiōem omni gaudio celi z societate beatorum p̄uabitur. Unde Iheronimus. Qui luxuratur uiuens mortuus est. **B** Sciendū q̄ ad detestatiōem huius fornicatiōis que fit cum meretricibus valent tria. Primum est hoc q̄ quandoqz sunt coniugate. z sic quando aliqs credit se peccare cū talibus simpliciter fornicatiōe ip̄e quādoqz committit adulterium. Secundum quia quādoqz talis cōmittit incestum. quia quādoqz tales meretrices cognite sunt a consanguineis illius qui peccat cum eis. ergo si duo consanguinei peccarent cum vna soluta meretrice: tunc p̄mus absoluitur a simplici sacerdote. secundus autē mittitur ad auctoritatem ep̄i. Tertio q̄ cum talibus peccat magno se committit delicti crimini: licet non sint cōiugate z affines eius. ip̄e tamen s̄m Guil. lugdunē. in summa viciozum capitulo de luxuria eque peccat: ac si forēt. ex quo equalis est contemptus.

C Defloratio virginitatis q̄ magnū peccatum est.